

CONSCIÈNCIA D'ARA
Cada dijous
i la setmana que ve:
Lídia Pujol,
camí de llum

Estils

UNA LECTURA CRÍTICA

La primera pedra de Krzysztof Charamsa és un que vol sacsejar consciències i posar les bases per a una renovació de l'Església catòlica.

GETTY

Cal aprendre a creure?

“Criticar no és un acte de deslleialtat vers el fet religiós, tot el contrari”, sosté l'islamòleg Rachid Benzine

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

Si creure implica funcionar amb el pilot automàtic, si creure és erigir veritats que entrin amb guerra amb els altres, aquesta creença esdevé tòxica. Una de les pitjors coses que li pot passar a un creient és pensar-se que ja ho sap tot de la seva creença. Perquè en aquell precís moment empetiteix la creença i s'engrandeixell, dominant-la i modelant-la segons conveniència, deixant de respectar els oceans de saviesa que inunden qualsevol tradició espiritual per convertir-la en un manual d'instruccions fàcil de manipular, guia que no guia excepte cap als fantasmies, ídols i il·lusions d'un mateix.

Formació continuada

Quan aprendre s'associa a una edat i a uns determinats espais, l'aprenentatge coixeja, s'encongeix, es desseca. L'àmbit religiós basa els pilars en un aprenentatge dels seus fidels, un aprenentatge que acostuma a regularitzar-se, però que sovint, amb el pas del temps, se solidifica i en perd l'essència. O es desvirtua, emprant-lo per fins allunyats dels missatges fundacionals. A tot creient, sigui de la religió que sigui, li pertoca la responsabilitat de creure més enllà de l'afirmació en la seva creença. Això vol dir que cal una despulla, un replantejament, un viatge que deixi enrere inèrcies i estaments donats per vàlids sense cap qüestionament. Aprendre a creure, per tant, implica endinsar-se en un espai no sempre còmode ni clara-

ment guiat, necessari per arribar a una creença més ferma, més sincera i confiada, amb menys pors. U na mena de remoguda de terra per fer-la més fèrtil, sense temença d'anar fins al cantó oposat de la creença, sense necessitat d'abandonar-la, en diàleg sempre.

“Conec a moltes persones que tenien una fe viva, es tractava de la fe de la infantesa, perfumada amb les aromes de la llar segura, o de la fe que es va encendre flamejant en el moment de la seva conversió, cremant com un arbre tocat per un llampec. Però el temps va tornar a cobrir-ho gairebé tot de cendres. De la seva feja només en fumegen unes brases minses”, explica el sacerdot catòlic i filòsof txec Tomas Halik. Aquesta fe que s'ha esvaït corre el perill de tornar a avivar-se, segons Halik, en retorns imaginats al passat – el passat propi, el de la infantesa, o el passat mitificat de la pròpia religió – o buscant “escapar del cansament de la fe amb activitats que ofereixen sorollosament diversos moviments religiosos nous, en especial aquells que procuren fer callar les preguntes de la raó mitjançant l'excitació de les emocions i la força suggestiva de la concentració de masses”. En tots dos casos – retorn imaginat al passat o fugida als àmbits efectistes de les emocions – ens trobem amb l'entrada als fonamentalismes basats en la fantasia, perillosos per provocar aïllament, violència i conflicte permanent amb la resta de la societat. Moviments que es generen i creixen gràcies al poc èmfasi que sol donar-se a la necessitat d'aprendre a creure, necessitat que queda tapada per confondre-la amb la imposició d'un apre-

Procés
L'aprenentatge coixeja quan aquest s'associa a una edat i a un espai concret

Fe
Cal ser crític amb la pròpia creença sense per això haver de renegar-ne

ntentatge religiós basat en els aspectes formals, dogmàtics i rituals, que no té en compte aquesta indagació amb el propi fet de creure.

Un àmbit molt delicat

Com assenyalava el professor i pensador franco-marroquí Rachid Benzine, “parlar de Déu és donar una part d'un mateix, una dimensió profundament íntima. Podem sentir una sensació d'impudor. És una de les raons per les quals és tan difícil pel creient d'acceptar la crítica. Ja que aquesta el pot desestabilitzar en aquell aspecte més personal, més secret i més valuós per a ell. En la comprensió que té d'ell mateix i també de la seva relació amb el món i amb els altres. Analitzar la pròpia creença és com escrutar una realitat que circula per les nostres venes. Abandonar el que hem après durant la infància genera violència al cos, al cor i a l'esperit”. Malgrat entrar en un àmbit tan delicat, Benzine creu que és una tasca imprescindible i com a professor a diverses universitats franceses és una de les seves missions principals. Aquesta feina l'ha recollit en un llibre necessari i encisador, *Le Coran expliqué aux jeunes* (L'Alcorà explicat als joves, no traduït a casa nostra), on recull nombroses preguntes que li fan els seus alumnes sobre l'Islam i les respostes des d'una perspectiva que implica saber ser crític amb la pròpia creença sense per això haver de renegar-ne. “Criticar no és un acte de deslleialtat vers el fet religiós. Tampoc és un crim cap a les institucions, ni tampoc un acte d'ateisme” afirma Benzine, que recorda: “Criticar no impedeix qualsevol possibilitat de

participació ni adhesió. Fins i tot podem sostenir el contrari: és precisament perquè hi ha un lloc per a la crítica que la participació pot esdevenir real. L'adhesió a una fe demana un reapropiament personal que passa, inevitablement, per qüestionar-nos. Per un retorn a la construcció de la creença. Per una descoberta d'aquells segles on la creença encara titubejava abans de quedar fixada”.

Com assegura aquest islamòleg i politòleg, “als meus lectors i alumnes no els vull imposar veritats en oposició a la competència amb altres veritats, sinó que senzillament intento aportar elements de coneixement que els permetrà explorar i aprofundir en la seva creença”. Benzine cita al filòsof Jacques Derrida per recordar que heretar no consisteix només a mantenir coses mortes ni arxius, sinó que tot hereu té la responsabilitat d'actuar amb la “fidelitat infidel”, conscient de creure per ell mateix sense que això impliqui el rebuig total del llegat heretat. Com recorda Tomas Halik, “no podem rebre la benedició de la maduresa si la nostra fe no es pren seriósament l'experiència de la tragèdia i el dolor de l'existència humana i no es capaç de carregar amb ella sense alleujar-la amb fàcils consols religiosos. La fe madura és la paciència de perseverar en la nit del misteri”.

Aprendre a creure: trajecte inacabat, sempre inacabat, en una formació continuada que no s'atura, que no s'espanta per les troballes, que confia pacient, que dubta i critica sense que això en sigui la finalitat, sinó ingredients necessaris, però no únics. —

OPINIÓ

L'home proposa i la vida disposa

SILVIA PALAU PUJOLS
CENTRE ZEN BARCELONA

La darrera campanya de Transports Metropolitans de Barcelona ha estat molt budista, amb els autobusos que recorrien la ciutat vestits amb eslògans com “tot torna” o “bon viatge i bon karma”. També Karma és el nom que ha rebut el personatge que conscienciava als usuaris que calia viatjar amb bitllet o, per exemple, cedir els seients reservats a les persones que necessiten atenció especial. Perquè les bones accions condicionen el mateix viatge.

Es feia així clara referència al concepte filosòfic de *karma*, un concepte important en el budisme, que podem traduir com el conjunt d'actes que realitza cada individu i que deixen empremta en la seva consciència, o també com la llei de la causa i de l'efecte, que ens recorda que les nostres accions tenen uns efectes o conseqüències. Accions del cos, de la paraula o del pensament. Tots hem pogut experimentar en algun moment el resultat d'un acte anterior, però l'acció o la causa

És important prendre consciència que no tot està sota el nostre àmbit d'actuació, ja que també hi ha circumstàncies que no escollim

inicial es pot produir fins i tot més enllà de la pròpia vida. Tenim herències kàrmiques, que no són fruit de cap acció personal. No escollim el color de la nostra pell, o el color dels nostres ulls, o el to de la nostra veu, són herències que ens venen donades i amb les que aprenem a conviure.

Prendre consciència que recollim el que sembrem és important, però també ho és el fet de tenir present que en la nostra vida hi haurà factors que no dependran únicament de nosaltres. No tot està sota el nostre àmbit d'actuació perquè també es produeixen circumstàncies que no escollim. Podem viure aquestes circumstàncies amb angoixa si pretenem que tot estigui sota el nostre control, o bé obrir-nos al que la vida ens aporta, des de l'acceptació, com un camí per esdevenir una mica més savis. Un camí ple de bones accions, sabent també que a vegades, l'home proposa però la vida disposa.

GETTY